

CURRÍCULO
MATERIA 1º Bacharelato

ECONOMÍA

1. INTRODUCCIÓN

A necesidade dunha formación específica en materia de economía vén xustificada por unha tripla conxunto de razóns.

Ao longo da vida, calquera persoa vese na obriga de afrontar unha gran diversidade de situacións de carácter económico. Todos temos que tomar multitude de decisións como consumidores, traballadores, empresarios, aforradores, e moitas destas decisións teñen unha gran transcendencia para a nosa vida persoal e familiar.

Xunto a esta dimensión persoal, os problemas económicos tamén teñen unha clara dimensión social. A inflación, o paro, o déficit público, a globalización son temas de debate na sociedade actual e obxecto de diversas propostas por parte dos diferentes grupos sociais e políticos. Para poder valorar de forma razoada estas propostas e tomar postura ante elas cómpre dispoñer dunha formación económica básica.

Ademais destas motivacións persoais e sociais existen razóns de tipo propedéutico que xustifican a presenza dos estudos de Economía no Bacharelato. Esta materia axuda a preparar cara a un amplo grupo de estudos ulteriores con gran demanda.

A formación económica básica do alumnado intégrase na área de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia da Educación Secundaria Obrigatoria como unha parte destacada das aprendizaxes que se teñen que adquirir en relación co medio social. O Bacharelato esixe a profundización nesa formación o que supón unha aproximación cada vez máis analítica e especializada que, sen perder a perspectiva global, permita a construción de coñecementos máis precisos e axustados. Por outra parte, trátase dunha disciplina que se presta especialmente a un enfoque multidisciplinar pois precisa doutras ciencias, como a Historia, a Xeografía, as Matemáticas, a Psicoloxía... para a súa comprensión global.

Considerando a Economía como unha das múltiples facetas para a análise e interpretación da realidade, seleccionáronse contidos de alto poder explicativo que buscan a consecución de dous obxectivos básicos: fornecer unha visión global do funcionamento do sistema económico e iniciar ao alumnado nas peculiaridades do razoamento económico.

Para poder alcanzar estes obxectivos é fundamental que o alumnado dispoña dun marco conceptual para interpretar a realidade, así como de ferramentas básicas que lle permitan a utilización dunha certa capacidade de razoamento económico.

O currículo proposto pretende fuxir de enfoques puramente académicos e formalistas, de cara a primar os contidos con maior poder explicativo sobre causas e as consecuencias dos problemas económicos.

Os contidos seleccionados pódense agrupar nos grandes ámbitos da ciencia económica. Comézase cun aspecto clave da análise económica, o estudo do mercado, que se centra nos aspectos máis básicos e máis próximos á realidade.

A continuación analízase o funcionamento da economía nacional. Inclúense aquí os principais indicadores da actividade económica, os compoñentes da oferta e a demanda agregadas e o papel da política monetaria ou fiscal como reguladoras do ciclo económico.

Finalmente faise referencia aos aspectos internacionais e ao crecemento económico. No mundo actual, o estudo da realidade máis próxima, a economía de Galicia ou de España, no se pode entender sen o estudo das relacións que se establecen co resto de países, sexan máis próximos (Unión Europea, OCDE) ou máis afastados (Terceiro Mundo, Europa do Leste). Así mesmo, cómpre ampliar a visión económica introducindo os aspectos ligados ao crecemento económico que achegan unha visión mais dinámica e a máis longo prazo.

No que toca aos procedementos, tamén se inclúen aspectos específicos relacionados co razoamento económico. Así, a través da análise de datos, a lectura comprensiva, a elaboración de pequenos traballos de investigación buscarase a aplicación dos principios e conceptos económicos estudados á análise de casos concretos e problemas reais.

Os problemas económicos teñen unha importante dimensión social, e suscitan diferentes puntos de vista, con distintas bases políticas, éticas, filosóficas. A Economía xoga un papel central na configuración de valores e actitudes, e axuda ás persoas a construír o seu propio criterio e a ser capaces de afrontar, con coñecemento e responsabilidade, os problemas económicos e sociais da vida adulta.

2. OBXECTIVOS

A ensinanza da Economía no bacharelato terá como finalidade o desenvolvemento das seguintes capacidades:

1. Identificar o ciclo da actividade económica. Distinguir sistemas económicos e formar un xuízo persoal acerca das vantaxes e inconvenientes de cada un deles.
2. Manifestar interese por coñecer e interpretar con sentido crítico e solidario os grandes problemas económicos actuais, en especial as desigualdades económicas e a sobreexplotación de recursos naturais e os derivados da globalización da actividade económica.
3. Relacionar feitos económicos significativos, co contexto social, político, histórico e cultural en que tiveron lugar. Trasladar esta reflexión ás situacións cotiás. Formular xuízos persoais acerca da conveniencia ou non, da intervención da Administración pública na economía, e dos seus efectos.
4. Comprender o funcionamento do sistema de economía de mercado, sinalando as súas vantaxes e inconvenientes, así como as interrelacións entre o sistema económico e os fenómenos sociais.
5. Utilizar técnicas elementais de tratamento e representación de datos sobre a economía galega, española, europea ou doutras zonas do mundo, para coñecer e comprender os trazos característicos da situación económica deses territorios e as perspectivas de futuro.
6. Formular xuízos persoais acerca de problemas económicos de actualidade. Comunicar as súas opinións argumentando con precisión e rigor a partir de conceptos e principios económicos elementais. Aceptar a discrepancia e os puntos de vista distintos como vía de enriquecemento persoal.
7. Interpretar as mensaxes, datos e informacións que aparecen nos medios de comunicacións e/ou internet sobre desaxustes económicos actuais, e contrastar as medidas correctoras de política económica que se propoñen. Formular xuízos persoais sobre as mesmas, e comprender que as decisións implican, en ocasións, elixir entre obxectivos en parte contraditorios, para os diferentes axentes económicos.

8. Analizar e valorar criticamente as repercusións do crecemento económico sobre o medio ambiente e a calidade de vida das persoas, así como o diferente grao de desenvolvemento das distintas rexións e países. Reflexionar sobre a necesidade de acadar un desenvolvemento sostible.
9. Abordar de maneira autónoma e razoada problemas económicos do contorno, utilizando os procedementos de indagación das ciencias sociais e diversas fontes e medios de información, en especial as tecnoloxías da información e comunicación. Trasladar esta reflexión ás situacións cotiás do contorno en que se desenvolve o/a alumno/a.
10. Coñecer e comprender, dunha maneira crítica, o uso e significado das principais magnitudes macroeconómicas como indicadores da situación económica dun país.

3. CONTIDOS

Contidos comúns

- Utilización de diferentes fontes de información económica, aplicando as tecnoloxías da información e da comunicación, e interpretación das mesmas mediante unha lectura razoada e crítica como base para a análise da realidade, especialmente a galega.
- Análise e interpretación de casos e situacións económicas, tomando como punto de referencia o contorno máis próximo; identificando os elementos de cada caso, recoñecendo os conceptos e principios económicos que se recollen, e aplicando as ferramentas de tipo conceptual ou analítico con que conta a economía para propoñer posibles decisións a adoptar.
- Aplicación do relativismo á análise económica da realidade, sendo conscientes das peculiaridades e limitacións dos métodos de análise en Economía, e mantendo unha actitude crítica razoada ante as diferentes opcións de política económica.
- Coñecemento e valoración dos efectos do actual modelo de crecemento económico sobre a conservación do medio e a calidade de vida, facendo especial atención á realidade galega.

- Debate sobre cuestións económicas de actualidade, fundamentando as opinións e respectando as doutras persoas.

A actividade económica e os sistemas económicos.

- Economía e escaseza
- Observación do contido económico das relacións sociais.
- Recoñecemento do custo de oportunidade dunha decisión.
- Os axentes económicos.
- O fluxo circular da renda.
- O noso sistema económico actual, diferenzas e similitudes con outros sistemas económicos actuais, e do pasado. Análise e perspectivas sobre a organización económica das sociedades futuras.

Produción e interdependencia económica.

- A estrutura produtiva: proceso produtivo e factores de produción.
- División técnica do traballo, produtividade, eficiencia e interdependencia económica.
- Obtención e análise do custo de produción e do beneficio.
- Identificación dos sectores económicos predominantes en Galicia e en España.
- Análise de noticias relativas a cambios no sistema produtivo ou na organización da produción no contexto da globalización.

Intercambio e mercado.

- Concepto, funcionamento e clases de mercados.
- A oferta individual, a oferta de mercado ou agregada.
- A demanda individual, a demanda de mercado ou agregada.
- O equilibrio de mercado e a fixación dos prezos. A elasticidade.
- Funcionamento de modelos distintos de mercado: competencia perfecta, competencia imperfecta.
- Análise de mercados reais e das consecuencias de variacións nas condicións da súa oferta ou demanda.

- Valoración dos límites do mecanismo de mercado e a súa repercusión nos consumidores: asignación de recursos e regulación do mercado.

A medida da actividade económica: magnitudes nacionais e indicadores dunha economía.

- Os obxectivos de política macroeconómica, indicadores e as políticas instrumentais.
- Obtención do Produto Nacional e cálculo e interpretación das principais magnitudes relacionadas.
- Limitacións das macromagnitudes como indicadores do desenvolvemento dunha sociedade. Outros indicadores de desenvolvemento: O Índice de Desenvolvemento Humano.
- Valoración da distribución da renda.
- Crecemento económico e desenvolvemento.

Economía e sector público: a súa intervención na economía.

- O papel do sector público na economía ao longo da historia e na actualidade.
- Estrutura do sector público galego.
- A política económica e os seus instrumentos: funcións e obxectivos.
- Os orzamentos públicos: Proceso de elaboración e aprobación, análise dos seus compoñentes. O déficit público e o seu financiamento.
- As políticas fiscais e os seus efectos sobre a distribución da renda, e o crecemento económico.
- Políticas sectoriais: vivenda, medio ambiente, sanidade, educación.
- Valoración dos efectos do desenvolvemento do Estado do benestar. Condicións para o seu mantemento.
- A evolución histórica das correntes do pensamento económico. Posicións científicas sobre a intervención do Estado na economía.
- As grandes crises económicas e as actuacións do sector público.

Aspectos financeiros da economía: o diñeiro e o sistema financeiro.

- Funcionamento e tipoloxía do diñeiro: a súa orixe, evolución histórica, funcións. Os medios de pago na actualidade.
- Proceso de creación do diñeiro.
- A inflación: medida, clases, causas e efectos.
- As políticas monetarias: concepto, tipos, e efectos sobre a inflación, o crecemento e o benestar.
- O funcionamento do sistema financeiro: funcións, estrutura e instrumentos. Os intermediarios financeiros e os mercados financeiros

O contexto internacional da economía.

- Vantaxes e desvantaxes do comercio internacional: libre comercio fronte a proteccionismo.
- Os fluxos entre a economía nacional e o resto do mundo: a balanza de pagamentos.
- Funcionamento dos mercados de divisas. Os tipos de cambio.
- As relacións económicas internacionais. Organismos de cooperación política e económica internacional. Mecanismos de integración económica (a Unión Europea).
- A globalización: causas e consecuencias, mecanismos de regulación.

Desequilibrios económicos actuais.

- Os límites do crecemento: a degradación do medio. A explotación sostible dos recursos naturais.
- O problema da reciclaxe, a reutilización dos recursos. O custe da eliminación dos residuos.
- O desemprego: causas, tipos, medición. Políticas públicas en materia de fomento do emprego.
- Os cidadáns ante a sociedade do consumo. O consumo responsable. A regulación en materia de protección dos dereitos dos consumidores.

- Desenvolvemento e subdesenvolvemento: elementos que condicionan o subdesenvolvemento. A débeda externa dos países pobres.
- Medidas para axudar aos países menos desenvolvidos: a cooperación internacional, o comercio xusto...
- Incidencia das novas tecnoloxías da información e comunicación na economía actual: A nova economía.

4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. *Identificar os problemas económicos básicos dunha sociedade, caracterizando a forma de resolvelos nos principais sistemas económicos, así como as súas vantaxes e inconvenientes.*

Trátase de comprobar que o alumnado reconece a escaseza e a necesidade de elixir como as claves determinantes dos problemas básicos de todo sistema económico, así como as necesidades máis comúns que hai que atender a partir da análise do seu contorno. Ademais, trátase de asegurar que diferencian as distintas formas de abordar e resolver estes problemas nos principais sistemas económicos actuais e do pasado, analizando as vantaxes e inconvenientes de cada un deles, e as perspectivas que se nos presentan de cara ao futuro. Valorarase a súa toma de conciencia da necesidade de xestionar os recursos dun xeito razoable, para poder satisfacer as necesidades presentes e futuras.

2. *Identificar as características principais da estrutura produtiva tanto a nivel nacional coma rexional. Analizar as causas dunha deslocalización empresarial a partir de datos sobre a produtividade, a eficiencia, os custos e os beneficios, e valorar os seus efectos sobre a economía e o sobre o mercado de traballo.*

Con este criterio preténdese observar se se identifican as razóns do proceso de división técnica do traballo relacionando este proceso coa crecente interdependencia económica, e coa necesidade de mecanismos de coordinación. Tamén preténdese avaliar se se recoñecen as características xerais da estrutura

produtiva de Galicia e de España e a súa relación cos países da Unión Europea e cos cambios do mercado global.

- 3. Interpretar, a partir do funcionamento do mercado, as variacións nos prezos de bens e servizos en función de distintas variables. Analizar o funcionamento de mercados reais e observar as súas diferenzas cos modelos así como as súas consecuencias para os consumidores, empresas ou estados.*

Este criterio pretende verificar que o alumnado entende o prezo como indicador da escaseza relativa dos bens e servizos, e a súa relación coa asignación dos recursos produtivos que realiza o sistema de economía de mercado. Así mesmo, a través deste criterio avalíase que reconece en mercados reais e próximos, os trazos xerais descritos nos modelos teóricos de mercado e os efectos do seu funcionamento, tanto positivos como negativos, para os axentes que participan nestes mercados.

- 4. Identificar as principais variables macroeconómicas e analizar as súas interrelacións, valorando as limitacións que teñen como indicadores de medida da actividade económica e do benestar dunha sociedade. Interpretar e tratar con instrumentos informáticos cifras e indicadores económicos básicos.*

A través deste criterio preténdese comprobar se se recoñecen as principais macromagnitudes (produto nacional, renda nacional, renda dispoñible, renda per capita...), así como as súas relacións, interpretación, utilidade e limitacións. O alumnado debe recoñecer as limitacións da Contabilidade Nacional para medir a actividade económica e o benestar dunha sociedade, e a necesidade de utilizar indicadores alternativos como o Índice de Desenvolvemento Humano. Preténdese que o achegamento aos indicadores cuantitativos do benestar material se complemente cunha análise crítica, que poña de manifesto as dificultades prácticas do cálculo e o significado cualitativo destes indicadores, diferenciando entre nivel e calidade de vida.

- 5. Explicar e ilustrar con exemplos significativos as finalidades e funcións do Estado nos sistemas de economía de mercado, e identificar os principais instrumentos que*

utiliza, valorando as vantaxes e inconvenientes do seu papel na actividade económica. Describir e relacionar as funcións doutros axentes que interveñen na actividade económica.

A finalidade deste criterio é a de identificar e diferenciar as distintas finalidades (crecemento, sostibilidade, eficiencia, equidade, estabilidade), funcións (fiscais, reguladoras, redistributivas, estabilizadoras e provedoras de bens e servizos públicos) e instrumentos básicos de política económica, que se aplican en casos concretos de intervención do sector público na actividade económica galega e española. Tamén preténdese comprobar que se recoñecen diferentes graos de intervención e se valoran as consecuencias positivas e negativas dunha determinada medida do sector público na economía. Búscase tamén verificar que se recoñece o papel económico principal desenvolvido polos distintos axentes económicos e como se establecen as relacións entre eles a través do fluxo circular da renda.

6. *Describir o proceso de creación do diñeiro, os cambios no seu valor e a forma en que estes se miden. Identificar as distintas teorías explicativas sobre as causas da inflación e os seus efectos sobre os consumidores, as empresas e o conxunto da economía. Explicar o funcionamento do sistema financeiro e coñecer as características dos seus principais produtos e mercados.*

Preténdese comprobar que o alumnado recoñece o funcionamento básico do diñeiro nunha economía, as clases de diñeiro, as súas funcións e a importancia de ter unha moeda estable como medio de pago, diferenciando valores monetarios e valores reais. Tamén identificar as funcións que realizan o sistema, e os intermediarios financeiros na actualidade, ademais de valorar a necesidade de control que debe establecerse sobre os mesmos. Identificar as funcións da autoridade monetaria na economía actual, e o fenómeno da inflación, as posibles causas e os seus efectos sobre a economía.

7. *Analizar a balanza de pagamentos da economía española e os fluxos comerciais entre dúas economías e determinar como afecta aos seus compoñentes a*

variación nos seus fluxos comerciais así como outras posibles modificacións en diversas variables macroeconómicas.

Este criterio pretende comprobar que se coñece o significado da balanza de pagamentos como a representación das relacións entre unha economía e o resto do mundo. Tamén que se identifican as principais partidas da balanza de pagamentos e que a súa análise permite coñecer as características dos fluxos comerciais internacionais así como observar as consecuencias que as variacións no tipo de cambio teñen sobre as economías.

8. *Valorar o impacto do crecemento, as crises económicas, a integración económica e o mercado global na calidade de vida das persoas, no medio ambiente e na distribución da riqueza a nivel local e mundial, diferenciando efectos positivos e negativos. Analizar os problemas do crecemento económico e a pobreza dos países non desenvolvidos como resultado de relacións económicas desequilibradas xunto á necesidade de intercambios comerciais máis xustos e equitativos.*

Preténdese con este criterio valorar se se recoñecen as consecuencias do crecemento sobre o reparto da riqueza, sobre a degradación medioambiental e a calidade de vida, así como os problemas que limitan o desenvolvemento de determinadas economías. Búscase tamén comprobar que se identifican, a partir de casos concretos, medidas de política económica medioambiental analizando os seus efectos a curto e longo prazo.

9. *Analizar posibles medidas redistributivas, os seus límites e efectos colaterais e avaliar as medidas que favorecen a equidade nun suposto concreto.*

Este criterio persegue comprobar a capacidade de análise das desigualdades económicas e o modo en que determinadas medidas poden corrixilas. Tamén busca valorar se se recoñece a eficacia da imposición directa e indirecta, as políticas sociais e de solidariedade.

10. *Valorar os argumentos que fundamentan as posicións favorables ao libre comercio ou ao proteccionismo, relacionándoos cos procesos de integración económica e as*

súas consecuencias. Identificar e contrastar as distintas áreas comerciais que existen no mundo e valorar o impacto das novas tecnoloxías fronte ás formas tradicionais de comercio.

Búscase que o alumnado identifique as diferentes posicións ante o comercio internacional e recoñeza as principais áreas de comercio internacional (con especial referencia á Unión Europea). Tamén constatar a influencia das novas tecnoloxías nas actividades económicas de todos os países e mercados, así como as vantaxes e inconvenientes do proceso de globalización.

11. Buscar, ler, interpretar e elaborar información estatística e gráfica sobre cuestións económicas de actualidade, diferenciando aspectos positivos de aspectos normativos.

Trátase de trasladar información nunha linguaxe verbal a outra estatística e gráfica (ou viceversa), utilizando as ferramentas fundamentais de cálculo así como os programas informáticos para o tratamento e a presentación da información económica. Así mesmo, búscase comprobar que se distingue entre datos, opinións e predicións e se recoñecen distintas posicións económicas que obedecen a distintos tipos de intereses.

12. Identificar e valorar as repercusións sociais das actividades económicas, tomando conciencia da dificultade para compatibilizar un desexable crecemento económico co desenvolvemento da calidade de vida.

Búscase que o alumnado tome conciencia de que o crecemento económico pode traer consigo problemas sociais de todo tipo (consumismo excesivo, esgotamento de recursos, explotación laboral, deterioración do medio ambiente...) e cómpre buscar os medios para conseguir un desenvolvemento económico que garanta a calidade de vida.

13. Valorar o potencial da economía galega: recursos e patrimonio natural, patrimonio histórico e cultural, o sector agrícola e gandeiro, e sector industrial.

Preténdese que o alumnado coñeza e valore o potencial económico de Galiza, en sectores de especial relevancia, como o turismo, o sector agrícola e gandeiro, e o sector industrial e da construción, sempre dentro dunha óptica de desenvolvemento sostible.

5. ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS

O estudo da materia de Economía ten como finalidade contribuír a que o alumnado acade os obxectivos xerais do bacharelato a través do desenvolvemento das competencias xerais da etapa e das capacidades plasmadas nos obxectivos da materia. O enfoque metodolóxico buscará estratexias que promovan a autonomía e iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, co uso das tecnoloxías da información e da comunicación, relacionando os contidos teóricos co mundo real e valorando a dimensión social e ética da actividade económica.

Os principios básicos nos que se debe basear a ensinanza da Economía no Bacharelato deben ser, polo menos, a experiencia dos alumnos e a aproximación á investigación escolar. As estratexias metodolóxicas que se propoñen para desenvolver o currículo desta materia son as seguintes:

- Presentar as cuestións e problemas económicos relacionados co contorno que rodea ao alumnado, tendo en conta que na ensinanza desta disciplina un enfoque excesivamente teórico é ineficaz. Preténdese fuxir do enfoque meramente académico e formalista, que aporta gran cantidade de conceptos, pero non a suficiente capacidade explicativa dos problemas reais; por outro lado, tamén se evitará o enfoque exclusivamente descriptivo dos feitos económicos, que proporciona gran cantidade de información, pero con escaso poder explicativo das causas que orixinan os problemas.
- A Economía concibirase máis como método que como doutrina, e promoverase a aproximación do alumnado aos métodos de razoamento económico, análise dos

feitos, valoración de alternativas, prognóstico de efectos, posicións diferentes ante un mesmo problema.

- Partindo da interpretación social da realidade económica, buscarase integrar a teoría económica e a economía real, intentando asegurar ao mesmo tempo un marco conceptual sobre o cal seguir aprendendo.
- Evitarase unha excesiva formalización no uso da linguaxe matemática concibíndoa como ferramenta que permite a descrición, interpretación e explicación da realidade económica. Promoverase o uso da linguaxe gráfica, mediante a lectura, interpretación e elaboración de gráficos, que constitúen unha ferramenta fundamental da Economía.
- Cómpre dotar aos contidos tratados, da dimensión ética e social que todo problema económico comporta, comprendendo toda a estrutura de valores que subxacen en torno ás cuestións económicas.
- A realización de investigacións sinxelas que impliquen a aplicación práctica a un caso concreto da metodoloxía do razoamento económico, axudará a entender a economía como algo real, útil e próximo, que lles permita acceder do particular ao xeral; e afianzará a competencia en autonomía e iniciativa persoal. Tamén contribuirá a entender a Economía como unha ciencia social en constante evolución.
- Será de gran utilidade o uso de artigos ou noticias de carácter económico da prensa diaria ou especializada, e o uso da prensa dixital, así como o material ou gravacións videográficas de espazos televisivos onde se traten temas relacionados coa materia, e que presenten propostas concretas de actividades que sirvan para vincular os contidos desenvolvidos na aula cos acontecementos económicos cotiás. Tamén é recomendable a consulta de Webs de determinados organismos públicos, institucións, ou empresas, que poden proporcionar información

interesante para a materia; ou da utilización da lectura comprensiva de libros de lectura complementarios, adecuados á idade, e que traten aspectos económicos, como traballo individual do alumnado, con exposición oral ou escrita posterior das ideas propias ou dos resultados dos traballos realizados.

CURRÍCULO Economía